

Hogeschool besteedt

Slechts zo'n kwart van het hogeschoolbudget wordt besteed aan direct onderwijs door docenten.

Ad Verbrugge Jan-Willem Bruins Presley Bergen

Ad Verbrugge is voorzitter BON en filosoof aan de VU. Jan-Willem Bruins is docent aan de Hogeschool Windesheim. Presley Bergen is bestuurslid van BON en hogeschooldocent Nederlands en bedrijfscommunicatie.

De afgelopen maanden is hevig strijd gevoerd tussen coalitie en oppositie over bezuinigingen in het hoger onderwijs. Veel bestuurders van onderwijsinstellingen, de onderwijsraden en de vereniging van universiteiten (VSNU) maakten zich grote zorgen over de gevolgen van deze bezuinigingen. Er zouden duizenden banen verdwijnen van docenten en de algehele kwaliteit van ons onderwijs zou in gevaar komen. Beter Onderwijs Nederland deelt deze zorg.

Het is daarom juist nu van groot belang te kijken of het beschikbare geld wel doelmatig wordt besteed. Door immense schaalvergroting en de verzelfstandiging van onderwijsinstellingen is namelijk op veel plaatsen een cultuur gegroeid waarin bestuurders zich beschouwen als de eigenaren van het onderwijs. Een ernstige misvatting die bovendien heeft geleid tot een verkeerde besteding van middelen ten koste van het onderwijs.

De overheid zelf heeft deze nieuwe verhoudingen in het leven geroepen door onderwijsinstellingen quasi marktachtig te organiseren en op prestaties 'af te rekenen', gebruik makend van kwantitatieve criteria

en financiële prikkels. Tegelijkertijd heeft zich rondom het normale onderwijs een schil gevormd van raden, bestuurders, managers, coördinatoren, onderwijskundigen, onderwijscentra, visitatiebedrijven, consultancy - en adviesbureaus, congresorganisatoren, bouwbedrijven, reclamebedrijven et cetera die enorm veel geld kosten.

De regering kan in de lijn van het veelgeprezen rapport Veerman de ambitie hebben om in het hoger onderwijs de 'perverse prikkel' ongedaan te maken die uitgaat van financiering op basis van het aantal studenten. De ironie is echter dat veel onderwijsinstellingen dit financiële sturingsinstrument intern inmiddels volop hanteren. Dit heeft tot gevolg dat docenten steeds meer onder het regime van kwantiteit en geld worden geplaatst, ten koste van de kwaliteit en de veelzijdige vorming van studenten.

Bestuurders raken er op gericht om te groeien en rendement te maken, te werken aan het imago van de instelling, een fonkelnieuw gebouw neer te zetten, te fuseren, andere activiteiten te ontplooiën, buitenlandse vestigingen te openen, marktaandeel te veroveren enzovoorts.

Het is echter maatschappelijk onverantwoord en politiek onaanvaardbaar om de deugdelijkheid van het onderwijssysteem en de doelmatigheid van de besteding van publieke middelen aan de toevalligheid van bestuurlijke bekwaamheid en integriteit over te laten. We weten maar al te goed dat een dergelijke bekwaamheid en integriteit allerminst vanzelf spreken: In Holland is maar een van de vele voorbeelden waar het mis gaat.

Enkele jaren geleden is op het te

veel aan bureaucratie al gewezen door de economiehoogleraren Bas Jacobs en Rick van der Ploeg, die hadden berekend dat tussen 1980 en 2000 de bureaucratie op de universiteit met 31 procent en op het hbo met zelfs 81 procent was toegenomen. Ondertussen blijkt uit recent onderzoek dat de zaak op veel instellingen nog veel ernstiger is, ja zelfs volledig uit de hand is gelopen.

Guusje ter Horst, tegenwoordig voorzitter van de HBO-raad, reageerde onlangs getergd op Mark Ruttes opmerking dat 30 tot 40 procent van het budget op hogescholen opgaat aan 'gedoe', met het verweer dat uit onderzoek zou blijken dat de bureaucratie op het hbo slechts uitkwam op tussen de 22 en 25 procent - een heel gewoon percentage. Zij zei er echter niet bij dat dit percentage slechts de *generieke overhead* betreft; wordt ook de *specifieke overhead* (beleidsmedewerkers, et cetera) meegerekend, dan komt de berekening al op 36 procent volgens Bureau Berenschot. Toch dekt ook dit cijfer de omvang van de problematiek nog toe, omdat Berenschot bij zijn meting voorbij gaat aan de grote decentrale overhead binnen onderwijsorganisaties.

Uit een recent onderzoek van de Vereniging Medezeggenschap Hogescholen (VMH) onder 11 overwegend grote hbo-instellingen blijkt dat van het personeel op een hogeschool gemiddeld slechts 57 procent geregistreerd staat als docent. De cijfers voor dit gemiddelde zijn door de hogescholen zelf aangeleverd en gewoon afkomstig van de personeelsinformatiesystemen. Het percentage docenten ligt in werkelijkheid echter een stuk lager, omdat veel van hen gewoon geen onderwijs geven